

ÚHEL POHLEDU

Špatné cesty k ušlechtilým cílům

Odbory to s naší hospodářskou politikou myslí zajisté dobře, ale jejich návrhy kýžené ovoce nepřinesou

DOMINIK
STROUKAL

hlavní ekonom, Roklen

Vyšší mzdy, bohaté Česko, spravedlivější společnost... Asi jen málokdo by nesouhlasil, že jsou to dobré cíle, k nimž bychom měli v České republice směřovat. A protože lze odborům věřit, že u toho myslí na nás na všechny, jde o cíle dokonce ušlechtilé. Problematické jsou však prostředky, kterými se chtějí odboráři k těmto cílům dostat.

Českomoravská konfederace odborových svazů publikovala před svým sněmem studii, která představila návrh na změnu české hospodářské politiky. Studii, pod níž jsou podepsaní takoví ekonomové, jako je doc. Pavelka, nelze ignorovat a stojí za to si ji přečíst. Odboráři správně identifikují celou řadu problémů, o kterých bychom měli více diskutovat. Vidí problémy nejen v nízkých mzdách, ale i v lichvářských půjčkách a neschopnosti státu dokončit klíčové infrastrukturní projekty.

Je to důležité zmínit, protože se výjimečně nemusíme filozoficky hádat o tom, kam jít, ani pochybovat o předložených datech. Zůstává nám jenom zjistit, jaké prostředky k těmto cílům vedou.

V závěru studie odboráři přicházejí s několika jasně a několika vágně formulovanými návrhy. Těm vágním není potřeba věnovat příliš času, protože je obtížné s nimi nesouhlasit, ale ve své podstatě nic konkrétního neříkají. Například že bychom měli zahájit diskusi o úloze EU ve změně naší hospodářské politiky. Nebo že bychom měli vypracovat a realizovat komplexní program boje proti stínové ekonomice. Zajímavější jsou ty jasně formulované.

Posílení role státu

Odbory by rády vyřešily problém s nedostatečnou velkou infrastrukturou tím, že posílí roli státu. Toho státu, který notoricky velké projekty nezvládá, případně za nesmyslné ceny. Vysoko-

Méně lidí na trhu práce znamená podle odborů vyšší mzdy. Podle autora jen krátkodobě. Snímek je z továrny TPCA u Kolína. FOTO MAFRA - TOMÁŠ KRIST

rychlostní internet, jaderné elektrárny nebo síť rychlovlaků vypadají na papíře hezky, ale sami odboráři přiznávají, že to stáť příliš neumí.

Je to tradiční spor mezi klasickými liberály a zastánci silného státu. Zatímco odboráři věří, že neschopnost státu lze vyřešit lepším plánováním a dosazením schopnějších lidí do funkcí, klasičtí liberálové jsou přesvědčeni, že tato neschopnost je nezbytnou charakteristikou státu. Jak je to ve skutečnosti, trochu napovídá naše zkušenost s různými vládami, které se v úspěšnosti velkých projektů významně neliší.

Druhým velkým oborem, který odbory zmiňují, je školství. A dělají dobře. Z letošní studie institutu IDEA vyplynulo, že investice do vzdělávání mají až pohádkovou návratnost. Je tedy zjev-

Odbory nás nechtějí o zahraniční potraviny připravit úplně, ale rády by viděly tuzemských potravin na české spotřebě mezi 80 a 90 procenty. Toho lze docílit jedině na úkor spotřebitele.

”

né, že školství je u nás významně podfinancované, a uřezáváme si tak z budoucího růstu. Úplně zbytečně.

Odbory tento problém vidí, ale jen obtížně by dokázaly navrhnout méně systémové řešení. V centrálně plánovací tradici navrhuji, aby se více podporovaly technické obory a řemesla. Samozřejmě zmíní, že to nesmí být na úkor humanitních oborů. K tomu všemu by se mělo více investovat do výzkumu. I když lze v takto teoretické rovině jen těžko nesouhlasit, že by ve vědě mělo být více peněz a že technické obory příliš netáhnou, řešení v podobě nalití větších prostředků z nás více vědců a techniků neudělá. O budoucím vzdělání se u nás rozhoduje z velké části ještě před narozením dítěte, které je statisticky odkázané k nižšímu vzdělání, pokud ho

mají i rodiče. Poté v předškolním věku, na základní škole atd. až do takové míry, že v době podávání přihlášek na vysokou školu je o osudu studenta prakticky už dávno rozhodnuto. Jako nouzová záplata? Možná. Vzdělávání by ale zasloužilo provětrat od základu.

Došlo i na populární téma posledních let, tedy potravinovou soběstačností. Odbory nás nechtějí o zahraniční potraviny připravit úplně, ale rády by viděly tuzemských potravin na české spotřebě mezi 80 a 90 procenty. Toho lze docílit buď omezením zahraničního obchodu, nebo peněžní podporou českých zemědělců. V obou případech je to na úkor spotřebitele. Jen u máločeho panuje mezi ekonomy tak široká shoda jako v případě škodlivosti omezování mezinárodního obchodu. Dokonce i na tak dotacemi pokriveném trhu, jakým je ten zemědělský.

Podobně bychom negativně pocítili i omezení práce cizinců na českém trhu. Studie to sice v závěru mezi navrhované nástroje neřadí, ale z textu a následného sněmu je zřejmé, že to považují za problém, který by se měl řešit. Je to tradiční odborářský nástroj – méně lidí na trhu práce znamená vyšší mzdy. Ale jen krátkodobě, protože se tím připravujeme o výnosy ze specializace a rozhodně neplatí, že existuje jeden ekonomický koláč, ze kterého by nám každému zbylo více, kdyby nás bylo méně. Spíše naopak.

Studie zasluhující si pozornost

A dalo by se mluvit dále, i když zdaleka ne vše je sporné. Vedle těchto návrhů přicházejí odboráři i s několika body, které by podepsali i jejich tradiční rivalové. Například navrhuji, aby se důkladně auditovaly veřejné finance a osekaly zbytečné výdaje.

Odbory se pochlubily zajímavou studií, která si zasluhuje pozornost. Otvírá důležitá témata a navrhuje vlastní řešení, o nichž se dá diskutovat. A hlavně to dělá způsobem, který takovou debatu umožňuje. Umožňuje nám ukázat, že k ušlechtilým cílům je potřeba mít i vhodné prostředky. Kež by podobně vypadaly i ekonomické programy politických stran.

NEKROLOG

Křehká postava se silným příběhem

LUDMILA CHLÁDKOVÁ
NADĚŽDA SEIFERTOVÁ

V pozdním odpoledni 21. srpna 2019 nás zastihla smutná zpráva, že ve věku 93 let zemřela paní Doris Grozdanovičová.

Doris se narodila 7. dubna 1926 v Jihlavě, v rodině Karla a Růženy Schimmerlingových. V roce 1933 se přestěhovali do Brna, kde otec pracoval v bance a později v pojišťovně. Doris měla o pět let staršího bratra Hanuše. Oba tu absolvovali základní vzdělání a bratr ještě stihl v roce 1939 odmaturovat. To už na rodinu postupně dopadala protizidovská nařízení. Transportem U dne 28. ledna 1942 byli Schimmerlingovi deportováni do terezínského ghetta.

Od samého počátku byla Doris v Terezíně zařazena na práce v zemědělství. Nejdelší čas však strávila jako pasačka ovcí. Na pastvu si s sebou nosila knížku a mnoho chvil kromě hlídání ovcí využívala ke vzdělávání a rozšiřování obzorů – vždyť ve svých 16–19 letech, které strávila v ghettu v Terezíně, by za jiných okolností studovala na gymnáziu. Ve chvílích volna občas využívala nabídky terezínského kultury – opery, kabarety a koncerty.

Krátké období hrůzy a nejistoty začala Doris v říjnu 1942. Tehdy se na poli za Terezínem, v blízkosti, kde Doris a další dvě dívky pásly ovce, pohy-

boval člověk, který se rozhodl pomáhat a přispívat vězňům ghetta potravinami. Přinesený balíček od něj tehdy převzala jedna z pasaček, jež byla nejbližší. Při večerním návratu do ghetta četnická kontrola neobyčejně zásoby u vězeňkyně objevila, ta byla zadržena a umístěna do vězení v terezínských Drážďanských kasárnách. Doris a druhou dívku čekal výslech následující den. Obě pasačky nakonec skončily bez trestu. Nedalo se jim dokázat, že by s civilem mluvily a cokoliv si braly. Postupně zmizely též obavy z trestného zařazení do transportu a děvčata se mohla vrátit ke své práci. Jen ta dívka, u které se našlo zakázané zboží, zůstala ve vězení celý měsíc.

Už v Terezíně do života rodiny zasáhla smrt. Nedlouho po příjezdu zemřela babička na zápal plic, později se zdravotní problémy vyskytly u matky, která zemřela po operaci v únoru 1944. Doris samotná potíže se zdravím neměla. Prodělala infekční žloutenku a v zimním období trpěla omrzlinami v důsledku nepřetržité venkovní práce.

Zasvětila desítky let novým generacím

Přišel podzim 1944 a Doris zůstala v Terezíně z celé rodiny sama. Posledními transporty na východ odjeli otec i bratr Hanuš. Ten se z koncentračního tábora šťastně vrátil a sourozenci spo-

Doris Grozdanovičová (1926–2019), knižní redaktorka, překladatelka a tlumočnice, zemřela ve věku 93 let. FOTO MAFRA - ANNA VAVŘÍKOVÁ

lu zamířili zpět do Brna. Tatínek byl zavražděn v Osvětimi. Doris absolvovala během jednoho roku, kdy musela dohnat ztracené tři roky, gymnázium a maturovala v roce 1946. Poté vystudovala na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity angličtinu a filozofii a jistý čas studijně pobývala také v Dánsku.

Po studiích Doris přesídlila do Prahy. Zde začala později pracovat jako redaktorka v nakladatelství Československý spisovatel a bohatě využívala svých jazykových znalostí angličtiny a němčiny, překládala a tlumočila.

Z angličtiny Doris přeložila autobiografii Christyho Browna *Moje levá noha*, z němčiny *Kdyby Madona mohla mluvit* od Ruth Seydewitzové.

Z krátkého manželství měla Doris syna Jana, jenž v roce 1980 emigroval do Anglie a stal se advokátem a který měl po roce 1989 možnost vrátit se do Prahy. Do rodiny také přibyli dva, dnes již dospělí, vnuci.

Doris byla do poslední chvíle aktivní členkou Terezínského iniciativy a působila i v redakci jejího časopisu. V posledních desetiletích velkou část jejího života tvořily besedy s mladými lidmi. Navštěvovala školy, mluvila se žáky i pedagogy a dalšími o svých zkušenostech z doby druhé světové války, jezdila i do zahraničí. Velmi často se jako pamětnice aktivně účastnila besed se studenty na seminářích v Památníku Terezín.

Křehká postava skrývající silný příběh, laskavost, kladný přístup k životu a schopnost poutavě vyprávět, to jsou atributy, které člověku při vzpomínce na Doris vytanou na mysli. Vždy byla nesmírně vstřícná a ochotná, zasvětila desítky let života novým generacím a výborně dovedla autenticky a přesvědčivě zdůraznit nacistické zvěle, na které se nesmí zapomínat. Pokračujme v šíření odkazu terezínských vězňů, pokračujme ve stopách Doris!

Autorky pracují v Památníku Terezín

DOPISY REDAKCI

Začneme každý u sebe a neposmíváme se

Ad LN 24. 9.:
Demonstrovat šetrněji

Čtenář Josef Sedlák si dělá cynickou legraci z hnutí Fridays for Future obecně a z Greta Thunbergové zvlášť.

Při vši zášti vůči mladým lidem, kteří používají moderní komunikační prostředky, a Gretě, ikoně boje proti ničení planety, by však autor příspěvku neměl lhát. Píše o přepychové jachtě, na kterou sedla Greta, a „doprovodu flotily“.

Nic není pravda. Jednalo se o závodní superecologickou plachtěnici s tak spartánskými podmínkami života posádky, že by čtenář nehodlal na její palubě strávit ani 24 hodin. O doprovodné flotile autor příspěvku asi jen snil, pomíne-li doprovod plavidel při vyplutí na startu a při připlutí do cílové destinace.

Možná že by místo nepravd mohl autor dopisu vyličít, kterými opatřeními on osobně bojuje proti devastaci planety.
Milan Březina, Praha

Dopisy jsou redakčně kráceny.

Své příspěvky posílejte do rubriky Názory na adresu LN, Karla Engliše 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov nebo e-mailem na adresu dopisy@lidovky.cz.

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce